

Undervisning m. v. i arresthuse

FOB nr. 80.210

Anmodet direktoratet for kriminalforsorgen om en nærmere redegørelse vedrørende udviklingen af undervisningsvirksomheden i arresthusene og om de planer for denne virksomheds udbygning, som måtte foreligge.

Endvidere henstillet til direktoratet at lade de igangværende overvejelser af problemerne vedrørende isolation af varetægtsarrestanter omfatte en systematisk overvejelse af muligheder for gennemførelse af foranstaltninger med henblik på at lempe de lidelser m.v., der er forbundet med isolation.

(J. nr. 1980-1131-615).

Advokat A klagede som beskikket forsvarer for B over, at justitsministeriet, direktoratet for kriminalforsorgen, i skrivelse af 17. juli 1980 havde meddelt ham, at direktoratet ikke fandt grundlag for at kritisere et afslag fra arresthuset i Kolding på en anmodning fra B om adgang til undervisning og ekstra gårdtur. Det fremgik af de foreliggende oplysninger, at A i skrivelse af 27. juni 1980 til direktoratet for kriminalforsorgen klagede over, at B, der på det pågældende tidspunkt var varetægtsarrestant (under isolation) i arresthuset i Kolding, ikke havde adgang til undervisning, og at han havde fået afslag på ekstra gårdtur. I skrivelsen anførte A bl. a.:

»...

Min klient sidder nu 12. måned i isolationsvaretægtsarrest og jeg finder, at man i en sådan situation bør forsøge at mildne varetægtsarrestens følger (til) mindst muligt. Dette kunne bl. a. ske ved, at der gives ham adgang til ekstra gårdture samt i rimeligt omfang undervisning.

...«

I en udtalelse af 5. juli 1980, som direktoratet indhentede i anledning af A's klage, anførte overvagtimesteren ved arresthuset i Kolding følgende:

»...

Arresthuset har ingen mulighed for at tilbyde undervisning af den beskaffenhed som ønskes af den indsatte. Den eneste form for undervisning, som praktiseres, forestås af en skolelærer ude fra byen, som kommer en gang om ugen og samler 6-8 indsatte til en form for samfundsorientering.

Da indsatte (B) er varetægtsfængslet og desuden isoleret, er der ingen mulighed for at lade ham deltage i denne undervisning.

Vedrørende adgang til ekstra gårdtur kan oplyses, at de indsatte i arresthuset bliver tilbudt en halv times gårdtur to gange dagligt, hvilket er foreskrevet i bekendtgørelse om ophold i varetægtsfængsel.

Arresthuset ser sig ikke i stand til at udvide adgangen til ophold i fri luft, da hverken de personalemæssige eller bygningsmæssige forhold tillader dette.

...«

I skrivelse af 17. juli 1980 til A refererede direktoratet overvagtimesterens ovennævnte udtalelse og anførte, at gårdtursordningen var som foreskrevet i § 16 i justitsministeriets bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978 om ophold i varetægtsfængsel, og at »personalemæssige og bygningsmæssige forhold ... ikke (tillod) en udvidelse af adgangen til ophold i fri luft«. Direktoratet fandt ikke grundlag for at kritisere arresthusets afslag på A's ansøgning.

I klagen til mig anførte A bl. a.:

»... Jeg finder det ganske urimeligt, at en person, der nu har hensiddet i isolation i mere end 14 måneder, ikke tilbydes nogen form for undervisning, ligesom der gives ham afslag på ekstra gårdtur. Navnlig for så vidt angår det sidste spørgsmål finder jeg begrundelsen om personalemæssige og bygningsmæssige forhold ganske uacceptabel.

...«

I en udtalelse af 28. oktober 1980 til mig gentog arresthuset i Kolding det, som overvagtimesteren havde anført i udtalelsen af 5. juli 1980 til direktoratet for kriminalforsorgen, og tilføjede:

»... at arresthuset i Kolding ofte huser indsatte med lange varetægtsophold og isolation, der da måtte have samme rettigheder. Såfremt sådanne yderligere rettigheder skulle imødekommes, vil det kræve yderligere personaleresourcer såvel opsyns- som undervisningsmæssig. På det foreliggende grundlag må den nuværende ordning fastholdes.

...«

I en udtalelse af 13. november 1980 til mig henholdt direktoratet for kriminalforsorgen sig til sin afgørelse af 17. juli 1980.

I en skrivelse til advokat A udtalte jeg følgende:

»Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978 om ophold i varetægtsfængsel indeholder bl. a. følgende bestemmelser:

§ 11: »Varetægtsarrestanter skal tilbydes arbejde eller uddannelse. De har adgang til selv at skaffe sig beskæftigelse, som på rimelig måde kan foregå i institutionen.

Stk. 2. Såfremt varetægtsfængslingen må påregnes at blive af længere varighed, bør det i særlig grad tilstræbes, at der tilbydes beskæftigelse, som er egnet til at afbøde manglende skolemæssige kundskaber eller mangel på erhvervsmæssig eller anden uddannelse.«

§ 16: »Varetægtsarrestanter skal i almindelighed have adgang til dagligt at tilbringe mindst én time i fri luft. På søn- og helligdage og andre fridage skal der så vidt muligt være adgang til yderligere ophold i fri luft.«

Jeg finder ikke på grundlag af de gældende regler at kunne kritisere afgørelsen i den konkrete sag.

Bekendtgørelsens § 11 om bl. a. undervisning er meget generelt og elastisk formuleret; i stk. 1 foreskrives, at varetægtsarrestanterne skal tilbydes »arbejde *eller* uddannelse« - uden nærmere angivelse af arbejdets eller uddannelsens karakter; i stk. 2 anvendes formuleringen »... bør ... tilstræbes ...«; formuleringen af § 11 har utvivlsomt sammenhæng med en erkendt afstand mellem den kriminalpolitiske målsætning og foreliggende ressourcer.

Med hensyn til gårdtur er der ikke grundlag for at anse § 16 i bekendtgørelsen for tilsidesat; minimumsreglen i 1. pkt. er efter det oplyste respekteret; en videregående gårdtursret på fridage (2. pkt.) eksisterer kun »så vidt muligt«, og jeg har ikke grundlag for at tilsidesætte arresthusets og direktoratets påstande om, at de personalemæssige ressourcer ikke tillader, at denne videregående gårdtursret praktiseres.

Jeg er naturligvis enig med Dem i, at det er utilfredsstillende, at arresthuset (og andre arresthuse) ikke har mulighed for - bl. a. som modstykke til isolation - at tilbyde undervisning (i videre omfang) og at praktisere en mere liberal gårdtursordning. Jeg går i øvrigt ud fra, at denne opfattelse deles af direktoratet og er i overensstemmelse med de intentioner, der ligger til grund for bekendtgørelsen.

Som det vil fremgå af mine årsberetninger, har jeg i forbindelse med en række inspektionsbesøg i arresthuse peget på ønskeligheden af en udbygning af undervisningsvirksomheden i arresthusene. Jeg kan bl. a. henvise til min beretning for 1975, s. 488-90, jfr. 1976, s. 60-61, og 1977, s. 47 ...

Jeg har taget anledning af den foreliggende sag til - under henvisning til min tidligere brevveksling med direktoratet - at anmode direktoratet om en nærmere redegørelse vedrørende udviklingen af undervisningsvirksomheden i arresthusene siden udarbejdelsen af det notat af 30. september 1977, som omtales i min beretning for 1977, og om de planer for denne virksomheds udbygning, som måtte foreligge.

Jeg har endvidere henstillet til direktoratet at lade de overvejelser af problemerne vedrørende isolation af varetægtsarrestanter, som jeg forstår er i gang, omfatte en systematisk overvejelse af muligheder for gennemførelse af foranstaltninger med henblik på at lempe de lidelser og - efter omstændighederne - skadevirkninger, der er forbundet med isolation. Jeg har i forbindelse hermed udtalt, at jeg går ud fra, at denne overvejelse bl. a. kan omfatte undervisningsvirksomhed og mere liberale gårdtursordninger.

Jeg har gjort folketingets retsudvalg bekendt med denne skrivelse.«

Med skrivelse af 2. marts 1981 sendte direktoratet for kriminalforsorgen mig et notat om undervisningsvirksomheden i arresthusene, se denne beretning s. 31.

Direktoratet havde anmodet Københavns fængsler om en udtalelse med hensyn til gennemførelse af en ordning, hvorefter der etableredes mulighed for øget personalemæssig kontakt med varetægtsarrestanter, der er anbragt på isolationsafdeling.

Spørgsmålet om eventuel gennemførelse af yderligere foranstaltninger ville blive taget op, når der forelå bevillingsmæssig mulighed herfor.

Den 31. marts 1981 skrev jeg således til direktoratet:

»Hermed anerkender jeg modtagelsen af direktoratets skrivelse af 2. marts 1981, hvorved direktoratet har besvaret min skrivelse af 18. december 1980, der indeholdt

dels en anmodning om en nærmere redegørelse vedrørende udviklingen af undervisningsvirksomheden i arresthusene,

dels en henstilling om en systematisk overvejelse af mulighederne for gennemførelse af foranstaltninger med henblik på at lempe de lidelser og - efter omstændighederne skadevirkninger - der er forbundet med isolation (jeg bemærkede i forbindelse hermed, at jeg gik ud fra, at denne overvejelse bl. a. kunne omfatte undervisningsvirksomhed og mere liberale gårdtursordninger).

Jeg henviser til særskilt skrivelse vedrørende undervisningsvirksomhed (se denne beretning s. 31-32).

Jeg har noteret mig, at direktoratet har anmodet Københavns fængsler om en udtalelse med hensyn til gennemførelse af en ordning, hvorefter der etableres mulighed for øget personalemæssig kontakt med varetægtsarrestanter, der er anbragt på isolationsafdeling. Jeg går ud fra, at direktoratet underretter mig om, hvad der videre sker med hensyn til dette spørgsmål.

Jeg går endvidere ud fra, at direktoratet vil underrette mig om eventuel gennemførelse af yderligere foranstaltninger, når der foreligger bevillingsmæssig mulighed herfor, jfr. sidste afsnit i direktoratets skrivelse af 2. marts 1981.«

Supplerende oplysninger om sagen

I skrivelse af 28. juni 1982 meddelte direktoratet for kriminalforsorgen mig, at direktoratet for tiden undersøgte de bevillingsmæssige muligheder for at gennemføre en ordning i Københavns fængsler med hensyn til øget personale-

mæssig kontakt med isolerede varetægtsarrestanter. Derudover forelå der ikke bevillingsmæssig mulighed for gennemførelse af yderligere foranstaltninger vedrørende forholdene for isolerede varetægtsarrestanter.

I skrivelse af 23. februar 1983 meddelte direktoratet mig, at der nu var truffet bestemmelse om, at Københavns fængsels grundnormativ for opsynspersonalet blev forøget med 7 stillinger, hvoraf 3 stillinger forudsattes anvendt til at styrke postbesættelsen i vestre fængsels isolationsfløj.

Jeg meddelte herefter direktoratet, at jeg ikke foretog videre i sagen.